

STORTINGET

Innst. 373 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 130 L (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

Landbruks- og matdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven). Loven har som formål å fremme bedre ressursutnyttelse av næringsmidler gjennom å forebygge og hindre at næringsmidler går ut av verdikjeden.

Det foreslås at loven skal gjelde for alle virksomheter som produserer, omsetter eller serverer næringsmidler i Norge, både offentlige og private virksomheter. Det foreslås å ta inn definisjoner av sentrale begreper i loven, å lovfeste et krav om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger og at nærmere avgrensede virksomheter skal iverksette tiltak for å donere overskudd av næringsmidler.

Det fremgår av proposisjonen at en rekke forhold og detaljer vil måtte utredes nærmere, og at det vil bli utarbeidet utfyllende forskrifter som kan supplere og utfylle også disse lovkravene.

For å sikre effektiv håndheving av den foreslåtte loven foreslås det bestemmelser om tilsyn, gebyr og håndheving, samt behandling av personopplysninger. Når det gjelder sanksjoner, foreslås det bestemmelser om tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, men det foreslås ikke bestemmelser om straff.

Det fremgår av proposisjonen at loven ikke vil tre i kraft før tilknyttede forskrifter er på plass.

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det åpnet for skriftlige innspill. Komiteen mottok ti innspill. Innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tobias Hangaard Linge, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Prop. 130 L (2024–2025) om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven). Komiteen er kjent med at Norge, gjennom FNs bærekraftsmål er forpliktet til å jobbe for å halvere det globale matsvinnet innen 2030, og at regjeringen, sammen med matbransjen, har satt som mål å halvere det nasjonale matsvinnet innen 2030.

Komiteen viser videre til bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn som ble inngått mellom myndig-

hetene og aktører i hele verdikjeden for mat i 2017, med mål om å redusere matsvinnet med henholdsvis 15, 30 og 50 pst. innen henholdsvis 2020, 2025 og 2030, sammenlignet med 2015.

Komiteen viser til at Stortinget både i 2017, 2018 og 2022 har fattet anmodningsvedtak om en matsvinnslov:

Vedtak nr. 422, 10. januar 2017:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for en matkastelov som omfatter næringsmiddelindustrien og dagligvarebransjen.»

Vedtak nr. 424, 10. januar 2017:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det i utredningen av en matkastelov spesielt vurderes tiltak som hindrer at det i verdikjeden fra produsent til butikk kastes fullverdige matvarer med ukurant størrelse eller fasong.»

Vedtak nr. 489, 27. februar 2018:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en matkastelov som omfatter næringsmiddelindustrien og matvarebransjen. Loven bør omfatte påbud om å donere all spiselig overskuddsmat til veldedige formål og sekundært til dyrefôr, samt påbud om å offentliggjøre nøkkeltall knyttet til matsvinn og reduksjon av matsvinn.»

Vedtak nr. 95, 1. desember 2022:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg for å utrede matkastelov med mål om at loven skal tre i kraft i 2024.»

Komiteen viser til at regjeringen nedsatte et bredt sammensatt utvalg (Matsvinnutvalget) i februar 2023, med mandat om å foreslå nye virkemidler for å nå målet om 50 pst. reduksjon innen 2030, samt å vurdere hvordan en matkastelov skal inngå i en samlet virkemiddelbruk. Komiteen viser til at utvalget la fram sin rapport 3. januar 2024, denne inneholdt 35 ulike tiltak med et samlet potensial for matsvinnreduksjon på 340 000 tonn, deriblant forslag til en ny matkastelovgivning.

Komiteen merker seg at bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn fortsatt vil være et sentralt virkemiddel for å nå målet om 50 pst. reduksjon av matsvinn innen 2030, og at regjeringen vil sette i gang en revisjon av bransjeavtalen med utgangspunkt i Matsvinnutvalgets anbefalinger, og i samarbeid med partene i bransjeavtalen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at matsvinn er et omfattende problem i hele verden. I Norge kaster vi over 450 000 tonn mat som burde vært

spist, og flertallet mener dette store matsvinnet er et stort etisk problem. Samtidig representerer det en av våre største klimautfordringer innenfor matsektoren. Flertallet ser det derfor som viktig å trappe opp kampen mot matsvinn. Når vi kaster mat, sløser vi med ressurser, samtidig som vi bidrar til store klimagassutslipp. Matsvinn står for nesten 10 pst. av klimagassutslippene i verden.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, er kjent med at utviklingen fra 2015 til 2021 viste at reduksjonstakten gikk for sakte, og at delmålet om 15 pst. reduksjon av matsvinn fra 2015 til 2020 ikke ble nådd. Norge lå dermed nesten seks prosentpoeng bak målet om 15 pst. reduksjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er kjent med at husholdningene faller utenfor lovens virkeområde, selv om Matsvinn også er av stort omfang her. Det vises i denne forbindelse til at ny lov er ett av flere tiltak som ble foreslått av Matsvinnutvalget, og som regjeringen følger opp. Disse medlemmer ser det som viktig å fortsette med blant annet informasjonskampanjer og veiledning rettet mot forbruker.

3.1 Om behovet for en matkastelov

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, har tidligere vært opptatt av at frivillige avtaler og samarbeid med næringslivet må være det bærende elementet i politikken på dette området. Det bør fortsatt gjelde. Bransjeavtalen fra 2017 har etter flertallets syn vært et viktig virkemiddel, og oppdaterte tall viser at matsvinnet er redusert med 21 pst. mellom 2015 og 2023, med særlig stor nedgang i dagligvareleddet. Flertallet mener dette viser at bransjeavtalen har gitt resultater, og at denne innsatsen bør styrkes og videreføres.

Flertallet merker seg at Matsvinnutvalget selv foreslo at en utvidet og forsterket bransjeavtale mellom myndighetene og næringslivet fortsatt skulle være hovedvirkemiddelet i arbeidet med å redusere matsvinn, og at ny lovgivning kun skulle være et supplement. Det foreslåtte lovverket går imidlertid betydelig lenger, med krav om aktsomhetsvurderinger, redegjørelsesplikt, donasjon og nedprising, samt hjemmel for tilsyn og sanksjoner.

Flertallet viser til at flere høringsinstanser, herunder næringsaktører, har uttrykt skepsis til ny regulering og i stedet etterlyst videreutvikling av bransjeavtalen, styrket kunnskapsgrunnlag og bedre verktøy for aktørene. Det er også pekt på at lovforslaget er rammepre-

get og lite konkret, og at det er vanskelig å vurdere omfanget av de pliktene som vil følge, før forskriftene er utarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Senterpartiet vil understreke at arbeidet med å redusere matsvinn er viktig både for klima, økonomi og en bærekraftig ressursutnyttelse. Det er bred politisk enighet om at matsvinnet må ned, og at Norge skal halvere sitt matsvinn innen 2030 i tråd med FNs bærekraftsmål. Disse medlemmer støtter derfor intensjonen bak forslaget til lov om forebygging og reduksjon av matsvinn.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet stiller spørsmål ved nødvendigheten av ny regulering på et område hvor det allerede finnes betydelig fremdrift og brede samarbeidsformer gjennom frivillige ordninger. Etter disse medlemmers syn kan forslaget i stor grad sies å slå inn åpne dører, og det er usikkert hvorvidt en ny lov vil gi vesentlig bedre resultater enn det eksisterende rammeverket. Samtidig risikerer man at forslaget medfører økte administrative byrder for næringslivet, særlig for små og mellomstore virksomheter.

Disse medlemmer er videre opptatt av at nye krav må være forholdsmessige og målrettede. Det må vises varsomhet med å pålegge standardiserte krav til en næring som består av svært ulike aktører med ulike forutsetninger. Etter disse medlemmers syn bør man først gjennomføre en helhetlig vurdering av effekten av dagens virkemidler før man etablerer ny lovgivning med tilhørende forskriftsarbeid.

Disse medlemmer støtter målet om å redusere matsvinn, men stiller seg kritiske til nødvendigheten og utformingen av den foreslåtte loven, og mener at det fortsatt bør være bransjeavtalen som er det viktigste virkemiddelet i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Stortinget flere ganger har bedt ulike regjeringer om å utrede og fremme forslag til matkastelov, og at også Matsvinnutvalget foreslo dette.

Disse medlemmer ser det også som viktig å forsterke virkemidlene for å redusere matsvinnet. Det kartlagte matsvinnet i Norge utgjorde totalt 451 600 tonn i 2023, hvilket tilsvarer 82,3 kg matsvinn per innbygger og år. Det er derfor positivt at regjeringen nå foreslår å lovfeste krav knyttet til forebygging og reduksjon av matsvinn med utgangspunkt i Matsvinnutvalgets flertallsforslag til ny matkastelovgivning. Disse medlemmer mener at matsvinnloven vil være et viktig virkemiddel for å redusere unødvendig sløsing og ta bedre vare på ressursene våre. Det er også et tydelig steg mot lavere klimagassutslipp og en mer bærekraftig matverdikjede.

Disse medlemmer viser til at det i flere år har vært et samarbeid mellom myndighetene og matbransjen for å redusere matsvinn. Bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn ble inngått i 2017 med formålet:

«Avtalepartene skal samarbeide om å fremme bedre utnyttelse av ressurser og råstoff gjennom forebygging og reduksjon av matsvinn i hele matkjeden.»

Matsvinnutvalget fremhevet at det var en bred enighet om at bransjeavtalen har vært viktig for å sette matsvinn høyere på agendaen i Norge. Matsvinnutvalget viste også til at det er noen utfordringer knyttet til en frivillig bransjeavtale. En frivillig avtale er ikke juridisk forpliktende, og det er dermed ikke mulig å innføre sanksjoner når målene ikke nås. Disse medlemmer merker seg at det kan være tidkrevende å rekruttere små og mellomstore bedrifter til å slutte seg til avtalen, samt at offentlig sektor ikke er inkludert i arbeidet. Bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn vil fortsatt vil være et sentralt virkemiddel for å nå målet om 50 pst. reduksjon av matsvinnet innen 2030, men det er behov for å forsterke virkemidlene for å redusere matsvinnet. Disse medlemmer støtter at regjeringen følger Matsvinnutvalgets forslag der en ny matkastelovgivning med krav om aktsomhetsvurderinger, redegjøringsplikt, donasjon og nedprising i tillegg til en utvidet og forsterket matsvinnavtale mellom bransjen og myndighetene kan være gjensidig understøttende for å forebygge og redusere matsvinn.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter lovens formål, men vil fremholde viktigheten av at de virksomhetene som omfattes av loven, både private og offentlige, ikke må bli pålagt uforholdsmessig rapportering og ressursbruk. Disse medlemmer vil understreke at det i utarbeidelsen av forskrift må være en forutsetning at det ikke skal skapes unødvendig rapportering og økning i byråkrati, samt at de mindre aktørene sikres unntak.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener det er en svakhet ved lovforslaget at den i liten grad omfatter dagligvarebransjen. Det er dagligvarekjedene som har de økonomiske musklene til å stoppe den storstilte sløsingen i matbransjen, og de må i større grad holdes ansvarlig for å gjennomføre tiltak.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil understreke at det er bra at det kommer på plass en matkastelov, etter at Sosialistisk Venstreparti fikk gjennomslag for dette i budsjettforhandlinger med Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

3.2 Formålet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, viser til at formålet med lovforslaget er å bedre ressursutnyttelsen ved å hindre at næringsmidler går ut av verdikjeden. Departementet foreslår derfor å love faste krav knyttet til forebygging og reduksjon av matsvinn med utgangspunkt i Matsvinnutvalgets flertallsforslag til ny matkastelovgivning.

3.3 Virkeområde

Komiteen merker seg at matsvinnloven skal gjelde for alle virksomheter som produserer, omsetter eller serverer næringsmidler i Norge, både offentlige og private virksomheter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at regjeringen skriver i proposisjonen at loven, i første omgang, skal gjelde større virksomheter. Regjeringen skriver videre at det vil bli vurdert å utvide til flere aktører på bakgrunn av de erfaringene som gjøres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere matsvinnloven maksimalt to år etter at den har trådt i kraft. Der som Norge ikke er i rute til å nå målet om halvering innen 2030, skal regjeringen vurdere å skjerpe forpliktelsene i loven. Matsvinnavgift, donasjonskrav for dagligvare, produsentansvarsordning for mat og inkludering av mindre virksomheter er blant tiltakene som da skal vurderes.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at aktørene først og sist i den norske matvareverdikjeden – bonden og forbrukeren – har mindre økonomisk tyngde og tidvis liten innvirkning på betingelsene rundt salg av mat. Primærleddet, med mange små og økonomisk svake gårder, risikerer stort svinn som de har lite innflytelse på i maten de produserer, på grunn av beslutninger i de sterke delene av verdikjeden. En produsent kan få kansellert hele sin leveranse til grossist, eller dramatisk nedskalert den, så kanskje en hel avling må råtne på jordet eller pløyes ned.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med forskrifter til matsvinnloven inkludere tiltak som begrenser muligheten for å påføre andre deler av verdikjeden stor skala matsvinn.»

3.4 Krav om å gjennomføre tiltak for å forebygge og redusere matsvinn

Komiteen merker seg at private og offentlige virksomheter som produserer, omsetter eller serverer næringsmidler, skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger og tiltak for å forebygge og redusere matsvinnet, og offentliggjøre en redegjørelse for sine vurderinger og tiltak. Komiteen merker seg at enkelte høringsinstanser uttrykte bekymring for økte rapporteringskrav som følge av dette, og at kravet om redegjørelse derfor ble forenklet i det endelige lovforslaget. Komiteen merker seg at nærmere detaljer vil komme i forskrift.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre viser til at aktsomhetsvurderinger i praksis innebærer at virksomhetene må kartlegge, vurdere og forebygge risikoen for matsvinn i egen virksomhet. De må også utarbeide en tiltaksplan basert på de kartleggingene og vurderingene de har gjort, og følge opp tiltakene sine.

Disse medlemmer merker seg at flere høringsinstanser har tatt til orde for at det bør utvikles standarder for redegjørelseskravet, og at dette bør samordnes med andre rapporteringskrav knyttet til bærekraftvurderinger. Disse medlemmer ser det derfor som positivt at departementet signaliserer at det bør jobbes videre med slike løsninger i forbindelse med forskriftsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne understreker at halveringsmålet gjelder på tvers av hele verdikjeden, og at det er helt sentralt at loven faktisk forebygger svinn og ikke fører til at det forskyves mellom de ulike leddene. I den forbindelse viser disse medlemmer til at plikten til å gjennomføre tiltak for å forebygge og redusere matsvinn er endret fra regjeringens opprinnelige forslag, der det sto at virksomhetene skal utarbeide en tiltaksplan for egen virksomhet og verdikjede. I regjeringens fremsatte forslag er det kun egen virksomhet som omtales, og det stilles ingen krav til å vurdere risikoen for å bidra til å redusere svinn i andre ledd i verdikjeden. Disse medlemmer mener det er avgjørende at virksomheter vurderer og eventuelt gjennomfører tiltak dersom de har praksis som medfører risiko for økt svinn i andre ledd av verdikjeden, og oppfatter at proposisjonen legger opp til en slik presisering i forskriftene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen presisere i forskriftene til matsvinnloven at § 4 også krever at virksomheter kartlegger, vurderer og forebygger risikoen for at de bidrar til matsvinn i verdikjeden.»

Disse medlemmer viser til at dagligvarebransjen er preget av få og store aktører. Derfor bør et aktsomhetskrav stilles på kjøpmannsnivå/enhetsnivå, ikke på konsernnivå. Disse medlemmer mener det bør være kjøpmannen eller virksomhetslederne rundt omkring i landet som underlegges aktsomhetskravet, da disse er bedre egnet til å finne treffsikre tiltak og gjennom arbeidet med redegjørelsen vil få eierskap til tematikken.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen presisere i forskriftene til matsvinnloven at redegjørelsesplikten i § 4 skal gjelde på enhetsnivå, ikke konsernnivå.»

3.5 Donasjon av næringsmidler

Komiteen merker seg at matindustrien og grossistene skal donere overskuddsmat der det er praktisk mulig. Kravet gjelder ikke for dagligvarehandelen og serveringssteder. Det vil bli utarbeidet utfyllende regelverk for å avklare hvem som omfattes av kravet, og for å regulere ansvarsforhold knyttet til mattrygghet.

Komiteen viser til sak i E24 22. februar 2025, der Bolleland på Espå ble pålagt å betale merverdiavgift for verdien av 5 040 boller de ga bort til Stange kommune etter et steinras på E6. Komiteen mener det er et grunnleggende problem at det er rimeligere for bedrifter å destruere mat enn å gi bort til de som trenger det.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige tiltak for å sikre at det ikke lønner seg for virksomheter å destruere mat, fremfor å gi maten bort.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, støtter at det ikke innføres noen mottaksplikt for donasjon, og at mottakere har mulighet til å takke nei til donasjon, dersom de ikke har kapasitet til å motta maten. Dette er viktig for å unngå at matsvinnet forskyves mellom ledene i verdikjeden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er kjent med at det er etablert et mottaksapparat gjennom matsentralene og de ideelle organisasjonene, og at det først og fremst er disse som er aktuelle som mottakere av maten som skal doneres. Disse medlemmer viser til den viktige jobben matsentralene gjør med å legge til rette for å omfordele overskuddsmat fra matbransjen til ideelle organisasjoner som hjelper mennesker som har det vanskelig. Disse medlemmer merker seg at det skal utredes

nærmere hvorvidt det skal legges til rette for donasjon til andre aktører enn ideelle organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at regjeringen foreslår at virksomheter som omsetter næringsmidler til forbrukere skal unntas donasjonsplikten. I lovforslaget er plikten til å iverksette donasjonstiltak begrenset til tilfeller der donasjon av overskuddsmat «er forholdsmessig ut fra virksomhetenes art og størrelse, transportmuligheter og tilgjengelig mottaksapparat». Med en slik begrensning kan donasjonskravet også gis anvendelse for aktører som omsetter næringsmidler til forbrukere uten at man risikerer at det vil gi seg noen urimelige utslag.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Matsvinnloven § 5 første ledd skal lyde:

For å forebygge og redusere matsvinn skal virksomheter som produserer eller omsetter næringsmidler, iverksette tiltak for å donere overskudd av næringsmidler der det er forholdsmessig ut fra virksomhetenes art og størrelse, transportmuligheter og tilgjengelig mottaksapparat.»

3.6 Nedprising av næringsmidler

Komiteen merker seg at dagligvarebutikker og kiosker, bensin og servicehandel (KBS) skal nedprise og markedsføre matvarer «som kan forringes eller foreldes raskt», for å stimulere til økt salg til forbruker. Virksomheter som serverer næringsmidler, er ikke omfattet av kravet om nedprising. Komiteen viser til at alle virksomheter som håndterer mat som ender hos forbruker, også virksomheter som gjør tiltak for å begrense matsvinn, slik som nedprising, plikter å overholde kravene om god mattrygghet etter matloven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er kjent med at nedprising av varer med kort holdbarhet er vanlig praksis i mange dagligvarebutikker og at dette er et effektivt tiltak mot matsvinn. Disse medlemmer merker seg at nærmere bestemmelser vil bli utredet og regulert i forbindelse med forskriftsarbeidet, blant annet knyttet til når plikten til nedprising oppstår.

3.7 Tilsyn og håndheving

Komiteen merker seg at hensynet bak bestemmelsene om tilsyn og håndheving er å sikre en effektiv håndheving av loven. Det anses nødvendig å ta inn bestemmelser om tilsynsmyndighet, opplysningsplikt og nødvendige vedtak for gjennomføring av loven.

Komiteen merker seg at tilsynsmyndighet etter loven vil bli delegert i forskrift med hjemmel i lovens § 7.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i arbeidet med forskrifter til matsvinnloven inkludere tiltak som begrenser muligheten for å påføre andre deler av verdikjeden storskala matsvinn.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen presisere i forskriftene til matsvinnloven at § 4 også krever at virksomheter kartlegger, vurderer og forebygger risikoen for at de bidrar til matsvinn i verdikjeden.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen presisere i forskriftene til matsvinnloven at redegjørelsesplikten i § 4 skal gjelde på enhetsnivå, ikke konsernnivå.

Forslag 4

Matsvinnloven § 5 første ledd skal lyde:

For å forebygge og redusere matsvinn skal virksomheter som produserer eller omsetter næringsmidler, iverksette tiltak for å donere overskudd av næringsmidler der det er forholdsmessig ut fra virksomhetenes art og størrelse, transportmuligheter og tilgjengelig mottaksapparat.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen evaluere matsvinnloven maksimalt to år etter at den har trådt i kraft. Dersom Norge ikke er i rute til å nå målet om halvering innen 2030, skal regjeringen vurdere å skjerpe forpliktelsene i loven. Matsvinnavgift, donasjonskrav for dagligvare, produsentansvarsordning for mat og inkludering av mindre virksomheter er blant tiltakene som da skal vurderes.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteens tilråding B fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

V e d t a k t i l l o v

om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven)

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme bedre ressursutnyttelse av næringsmidler gjennom å forebygge og hindre at næringsmidler går ut av verdikjeden.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder for alle virksomheter som produserer, omsetter eller serverer næringsmidler på norsk landterritorium.

Kongen skal gi forskrift om hva som er matsvinn etter loven her.

Kongen kan gi forskrift om at loven helt eller delvis skal gjelde for virksomheter som produserer næringsmidler i norsk sjøterritorium og indre farvann.

Loven gjelder på Svalbard. Kongen kan gi forskrift om særlige regler av hensyn til de stedlige forholdene på Svalbard.

§ 3 Definisjoner

I denne loven forstås med

- virksomhet: ethvert privat eller offentlig foretak som foretar en hvilken som helst aktivitet som nevnt i § 2. Dette omfatter statlige organer, kommuner og fylkeskommuner og andre rettssubjekter.
- næringsmidler: ethvert bearbeidet eller ubearbeidet stoff eller produkt som er bestemt til, eller med rimelighet kan forventes, å inntas av mennesker, også drikke, tyggegummi og ethvert stoff som bevisst tilsettes næringsmiddelet når det framstilles, tilberedes eller behandles. Første punktum omfatter ikke fôr, levende dyr, med mindre de er klargjort for omsetning til konsum, planter før innhøsting, legemidler, kosmetikk, tobakk og tobakksvarer, narkotika eller psykotrope stoffer og reststoffer og forurensende stoffer.
- omsetning: besittelse med sikte på salg, utbud for salg eller distribusjon, samt salg og enhver annen form for overdragelse mot eller uten vederlag.

§ 4 Plikt til å gjennomføre og redegjøre for tiltak for å forebygge og redusere matsvinn

Alle virksomheter som produserer, omsetter eller serverer næringsmidler, skal gjennomføre følgende til-

tak i egen virksomhet for å forebygge og redusere matsvinn:

- a. kartlegge, vurdere og forebygge risikoen for matsvinn i egen virksomhet,
- b. utarbeide en tiltaksplan for å forebygge og redusere matsvinnet basert på kartlegginger og vurderinger etter bokstav a,
- c. iverksette egnede tiltak i henhold til tiltaksplan etter bokstav b.

Tiltakene i første ledd skal utføres regelmessig og stå i forhold til virksomhetens størrelse og art, konteksten virksomheten skjer innenfor, og risikoen for at matsvinn ikke forebygges eller reduseres under de betingelsene virksomheten opererer innenfor.

Virksomhetene skal offentliggjøre en skriftlig redegjørelse for tiltak etter denne paragrafens første ledd, § 5 første ledd og § 6 første ledd.

Kongen skal gi forskrift om gjennomføring av første til tredje ledd og hvilke virksomheter som omfattes av pliktene.

§ 5 Donasjon av næringsmidler

For å forebygge og redusere matsvinn skal virksomheter som produserer eller omsetter næringsmidler, iverksette tiltak for å donere overskudd av næringsmidler der det er forholdsmessig ut fra virksomhetenes art og størrelse, transportmuligheter og tilgjengelig mottaksapparat. Plikten etter første punktum gjelder ikke virksomheter som omsetter næringsmidler direkte til forbrukere.

Kongen skal gi forskrift om hvilke tiltak som kan oppfylle plikten etter første ledd, og hvilke virksomheter som omfattes av plikten.

§ 6 Nedprising av næringsmidler

For å forebygge og redusere matsvinn skal virksomheter som omsetter næringsmidler direkte til forbrukere, iverksette tiltak for nedprising og aktiv markedsføring av næringsmidler som raskt kan forringes eller foroldes.

Kongen skal gi forskrift om hvilke tiltak som kan oppfylle plikten etter første ledd, og hvilke virksomheter som omfattes av pliktene.

§ 7 Tilsynsmyndighetens adgang til opplysninger

Kongen fastsetter hvem som er tilsynsmyndighet etter loven.

§ 8 Opplysningsplikt mv.

Tilsynsmyndigheten kan pålegge enhver å gi opplysninger og legge fram dokumenter og annet materiale som er nødvendige for å kunne utføre tilsynsmyndighetens oppgaver etter denne loven. For offentlige myndigheter gjelder plikten uavhengig av taushetsplikt. Tilsynsmyndigheten bestemmer hvordan opplysningene

skal gis og hvordan dokumenter og annet materiale skal utleveres.

Kongen kan gi forskrift om opplysningsplikt etter første ledd og om plikt til å oppbevare og ha tilgjengelig opplysninger om relevante forhold for gjennomføringen av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, blant annet om produkters egenskaper og innhold og om leverandørkjeden.

§ 9 Tilsyn og nødvendige vedtak for gjennomføring av loven

Tilsynsmyndigheten kan føre tilsyn og fatte nødvendige enkeltvedtak for gjennomføringen av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

Første ledd gjelder ikke overfor kommuner og fylkeskommuner.

§ 10 Behandling av personopplysninger

Tilsynsmyndigheten kan behandle personopplysninger, også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når dette er nødvendig for å utføre oppgaver etter loven her.

Kongen kan gi forskrift om behandlingen, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvaret, hvilke personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser, adgangen til viderebehandling og utlevering, registrering og tilgang til registre.

§ 11 Gebyr

Kongen kan gi forskrift om gebyrer for kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at enkeltvedtak fattet i medhold av denne loven blir fulgt. Gebyrene skal settes slik at de samlet ikke overstiger tilsynsmyndighetens kostnader med kontrollordningen.

Gebyrer etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 12 Tvangsmulkt

For å sikre at loven eller vedtak fattet i medhold av denne loven blir gjennomført, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om tvangsmulkt til staten.

Tvangsmulkt kan fastsettes når et enkeltvedtak fattet i medhold av denne loven ikke etterleves. Tilsynsmyndigheten kan fastsette at tvangsmulkten begynner å løpe fra overtredelsen først skjer eller når den ansvarlige oversitter en fastsatt frist for retting av forholdet.

Tvangsmulkten ilegges den ansvarlige for overtredelsen. Er overtredelsen skjedd på vegne av en virksomhet, skal tvangsmulkten pålegges virksomheten.

Denne paragrafen gjelder ikke for kommuners og fylkeskommuners virksomhet.

§ 13 *Overtredelsesgebyr*

Kongen kan gi forskrift om at tilsynsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr overfor virksomheter ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskrifter gitt i medhold av lovens § 4 tredje ledd, § 5 første ledd, § 6 første ledd, § 8 første ledd og § 9 første ledd, dersom det er fastsatt i forskriften at overtredelse kan medføre slik sanksjon.

Virksomheter kan ilegges overtredelsesgebyr dersom en forsettlig eller uaktsom overtredelse ble begått av noen som har handlet på vegne av virksomheten. Dette gjelder selv om ingen enkeltperson kan ilegges overtredelsesgebyr for overtredelsen.

Denne paragrafen gjelder ikke for kommuners og fylkeskommuners virksomhet.

§ 14 *Ikrafttredelse*

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

B.

Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige tiltak for å sikre at det ikke lønner seg for virksomheter å destruere mat, fremfor å gi maten bort.

Oslo, i næringskomiteen, den 20. mai 2025

Erling Sande

leder

Solveig Vitanza

ordfører